

AZ IFJÚSÁG KATONAI NEVELÉSE A KÜLFÖLD ÁLLAMAIBAN

AZ IFJÚSÁG katonai előképzésének gondolata a francia forradalom idején, az általános védkötelezettség elve szerint kiegészülő hadseregek keletkezése óta merült fel. Az európai államszövetségek kialakulása és az azzal egyidejű általános fegyverkezés idején úgyszólván már minden államban nyomtát találjuk egy olyan szervezetnek, amelynek nyílt vagy bevallott célja az ifjúság katonai nevelése, az ifjúság előkészítése a katonai szolgálatra. Míg azonban az ifjúság katonai előképzésének munkája a világháború előtt nagyrészt magánegyesületekben, esetleg állami támogatás mellett, de többnyire egységes terv és rendszer nélkül folyt, addig a háborút követő években úgyszólván mindenütt bevezették és az egyes államokban általánosan kötelezővé is tették az ifjúság rendszeres katonai előképzését.

A világháború kezdetén a hadviselő felek nem vetették harcba egész nemzeti erejüket. Ennek az lett az eredménye, hogy — mivel az élő erőket fokozatosan vetették be a háborúba — egyik fél sem tudta a győzelemhez szükséges tömegfölényt magához ragadni. Az erők folyton kiegyenlítődtek, a háború kimerítő háborúvá vált és felmorzsolta a hadviselő államok egész nemzeti erejét. A háború tanulságain okulva, ma már minden katonailag számottevő állam arra törekszik, hogy az élő erők legteljesebb kihasználásával az első pillanatban minél nagyobb tömeget állíthasson csatasorba és ezért a háborúban tekintetbe jövő korosztályokat a lehetőséghez képest teljes egészében kiképezik.¹ Mivel a teljes korosztályok kiképzése mérhetetlen anyagi megterhelést ró az államra, a tényleges szolgálati idő tartamát a háború előtti viszonyokhoz képest mindenütt tetemesen le kellett szállítani. A haditechnika rohamos fejlődése következtében azonban a katonától megkívánt ismeretanyag rendkívül megnövekedett és azt a rövid szolgálati idő alatt alig lehet elsajátítani. Különösen nehéz feladat a korszerű hadigépek kezeléséhez szükséges különleges kiképzésű katonák, az egymásután bevonuló korosztályok kiképzésénél nélkülözhetetlenül szükséges oktatószemélyzet és a háború esetén

¹A hatalmak a háború előtt anyagi okokból nem képezték ki a teljes születési évfolyamokat. A szolgálatra alkalmas hadkötelesek száma évente általában a lakosságnak 0.8%-a, de az o. m. monarchia a lakosságnak csak 0.5%-át, Németország 0.4%-át képezte ki és csak Franciaország és Szerbia képezték ki 0.7%-át a lakosságnak.

szükséges — a tömeghadsereg létszamarányának megfelelő — alsó vezetők (tartalékos tiszték és altiszték) pótlása és nevelése. Elsősorban a katonai kiképzés fentvázolt nehézségei tették a háború utáni években szükségessé, hogy az egyes államok a honvédelem szempontjait figyelembe véve, az ifjúság nevelését kézbe vegyék és vagy a már meglévő intézményekben, vagy pedig külön e célra alakított szervezetekben olyan módon irányítsák, hogy az a hadsereg munkájának előiskolája, a védőrendszernek kiegészítő része legyen. A szorosan vett katonai követelmények mellett az ifjúság katonai jellegű nevelését más okok is szükségessé tették. A háború utáni években a felforgató és defetista elemek úgyszólván mindenütt széleskörű állam- és nemzetellenes és ezzel kapcsolatban antimilitarista propagandát fejtettek ki és ezeknek sikerült is az ifjúság egy részének gondolkodását többé-kevésbé megrontani. Ez elsősorban a honvédelmi gondolatnak volt ártalmára. Mivel az állam védképessége szempontjából rendkívül fontossággal bír a nemzeti eszme egységességének és a honvédelmi akaratnak kérdése, az ifjúságnak e kérdéstről alkotott felfogása az államra nézve nem lehet közömbös. Honvédelmi szempontból az államhatalom elsőrendű kötelessége az ifjúság gondolkodásának megromlására irányuló törekvéssel a harcot felvenni és az ifjúság nemzeti irányú nevelését kézbe venni.

Az ifjúság nevelésének egyes tényezői közvetve vagy közvetlenül szolgálják a honvédelem érdekeit. Közvetve áll a honvédelem szolgálatában az ifjúság erkölcsi nevelése, mert az állameszméhez és a nemzeti gondolathoz hűséges állampolgárokat nevel, az ifjúság testi nevelése — ideértve a leánygyermek testnevelését is —, mert egy egészséges és életképes nemzedék fejlődését segíti elő, az ifjúság szellemi nevelése, mert a nép általános műveltségi fokától a hadsereg minőségi értéke is függ. Közvetlenül szolgálja a honvédelem ügyét az ifjúság szakszerű katonai kiképzése. Természetes, hogy ez a sokirányú nevelési feladat elsősorban a szülőkre, iskolákra és egyéb nevelő-intézményekre hárul, a hadvezetőség feladata tulajdonképpen csak a szorosan vett katonai előképzésről való gondoskodás, a hazafias irányú erkölcsi nevelés és az általános testnevelés.

AZ IFJÚSÁG KATONAI KIKÉPZÉSÉVEL a világháború előtt az egyes államokban többnyire magánegyesületek foglalkoztak. Az ifjúság katonai előképzésének államosítása és a kiképzés kötelezővé tétele után a már kipróbált egyesületek közreműködését továbbra is igénybe vették. Ott ahol ilyen intézmények nem működtek, vagy ahol az elmúlt években állami és társadalmi rendszerváltozás történt (Olaszország, Oroszország) az ifjúság katonai előképzésére új szervezeteket létesítettek. Az ifjúság kiképzése kétféle szervezetben történhetik: egyesületekben vagy katonai jellegű alakulatokban, esetleg a két rendszer vegyesen is alkalmazható. Tisztán egyesületi kiképzés folyik Franciaországban, a csehszlovák köztársaságban, a délszláv királyságban, Svájcban és a balti államokban, tisztán katonai jellegű alakulatokban folyik a kiképzés Olaszországban és Japánban, a többi államban vegyes kiképző rendszer van.

A kiképzésben való részvétel a háború előtt Svájcban, Ausztráliában és Romániában (Romániában a törvényt nem hajtották végre) volt kötelező. Ma az egyes államok véderőviszonyai szerint a részvétel részben kötelező, részben fakultatív, vagy egyes kategóriákra nézve vegyes kötelezettség áll fenn. A legtöbb államban a részvétel ezidőszerint még nem kötelező, de a hadvezetőségek nagy propagandát fejtenek ki az ifjúság körében a katonai előképzés népszerűsítésére.

Azon államokban, ahol egyesületekben folyik a kiképzés, a régi és újonnan szervezett egyesületeket községenként és közigazgatási kerületenként egyesítve egy országos szövetségbe tömörítették. A szövetségek elnöke rendszerint egy nagy tekintélynek örvendő és köztiszteletben álló személyiség, amivel az ifjúság katonai nevelésének nagy nemzeti jelentőségét kívánják hangsúlyozni. A kiképző szervezetek működésének legfőbb irányítását rendszerint egy katonai és polgári elemkből álló állami szerv vezeti; Franciaországban és Olaszországban a közoktatásügyi minisztérium egyik alállamtitkára, Oroszországban a népjóléti népbiztosság egyik ügyosztálya, Svájcban a hadügyminisztérium ügykörét ellátó katonai ügyosztály (Eidgenössisches Militär-Departement), a lengyeleknél egy katonából és pedagógusokból alakult tanács gyakorolja a legfőbb állami felügyeletet.

A kiképzés végrehajtására csak kevés államban áll hivatásos kiképző személyzet rendelkezésre. Egyedül a gazdag Brit Királyságban, az Északamerikai Egyesült Államok, valamint Franciaország és Olaszország főiskoláin működő tartalékos tisztképző szervezetekben működnek hivatásos tisztek és altisztek és az orosz előképző intézmény legfelsőbb korcsoportjának kiképzését végzik hivatásos katonák. A többi államban a hivatásos katonák legfeljebb egyéb szolgálatuk ellátása mellett működnek közre az ifjúság katonai kiképzésénél, de a legtöbb államban a kiképzést önként jelentkező és a hivatáshoz hajlammal bíró tartalékos tisztek és altisztek, tanítók, tanárok, a torna- és sportegyesületek technikai vezetői és a hadviseltek szövetségének tagjai végzik.

A kiképzés anyagi kiadásait az államok rendszerint a közoktatásügyi vagy a népjóléti tárcák terhére számolják el, hogy a hadikiadásokat ne terheljék. A szükséges fegyverzetet, felszerelést és egyéb anyagot a hadügyi kormány adja. A Brit Királyságban és az Északamerikai Egyesült Államokban a főiskolákon kiképzésben részesülő hallgatóknak az állam ruházatot és fizetést is ad, Olaszországban a kiképzendők elitjének (Balillák és Avanguardisták) egyenruhát adnak, egyes államokban az ifjak maguk szerzik be az egyenruhát, de legtöbb államban polgári ruhában folyik a kiképzés. Olaszországban és Lengyelországban az ifjúsági alakulatok számára már külön kisebb űrméretű puskát is gyártanak. A kiképzésre a hadsereg gyakorlótereit és lövöldéit, az iskolák tornatermeit és játszótereit használják fel, de egyes államokban (Olaszország, Franciaország, Bulgária) a magánegyesületek berendezéseit is igénybe veszik.

AZ IFJÚSÁG KATONAI KIKÉPZÉSE a legtöbb államban lokális jellegű: a kiképzés az ifjú lakóhelyén vagy annak közelében folyik. Legfeljebb évente egyszer, rendszerint a kiképzés végén vonják

össze az egyes helységek csoportjait gyakorlatra vagy táborozásra. Rendszerint külön csoportokban folyik az iskolai tanulók és külön az iskolán kívüli ifjúság kiképzése. Egyes államokban a kiképzés katonai szervezésű alakulatokban, kiképző központokban (laktanyák, táborok stb.) történik. Ez a módszer elsősorban gazdag államokban és ott alkalmazható, ahol nem kell az ifjúság nagy tömegét, hanem annak csak egy kis rétegét kiképezni, mint a Brit Királyságban, az Északamerikai Egyesült Államokban. Ahol a kiképzés nem egyesületekben folyik, ott az ifjakat rajokba, szakaszokba, századokba és ennél magasabb kötelékekbe egyesítik; egy helységben legalább egy rajnak kell működnie. Így van ez Olaszországban, Oroszországban és Japánban, míg Lengyelországban az egyesületek alakítanak létszámarányuknak megfelelő katonai egységeket.

A kiképzés céljának megfelelően általában feloszlik:

A) az alsóbbfokú katonai előképzésre, azaz a) a nagy tömegek katonai kiképzésére és b) a jövődöbeli alsó vezetők (altisztek) és különleges kiképzésű katonák kiképzésére;

B) a felsőfokú katonai előképzésre, azaz a jövődöbeli tartalékos tisztek kiképzésére.

A nagy tömeg katonai előképzésére általában az iskolán kívüli ifjúság és az elemi iskolai végzettséggel bírók jönnek tekintetbe, altisztté való előképzésre az előző kategória ügyesebb elemeit és általában a négy alsóbb középiskolai (felsőbb népiskolai) végzettséggel bíró ifjakat veszik számításba, szakkiképzésben a kiképzési ágnak megfelelő polgári foglalkozással bíró ifjakat (mechanikusok, vegyi iparral foglalkozók, gépkocsivezetők, hajósok stb.) részesítik, felsőfokú kiképzést a főiskolák hallgatói nyernek.

A kiképzés rendszerint a gyermek 8—16 életében kezdődik és a hadköteles korig, a 20—21 életévig tart. A testnevelés alapossága szempontjából előnyös, ha a kiképzés korán kezdődik, de ez a kiképzendő nagy száma miatt igen sok oktatót kíván és igen nagy anyagi megterhelést jelent. Ha a kiképzésben csak az idősebb évfolyamok vesznek részt, akkor a kiképzés rövidegét a kiképzési napok és órák számának szaporításával kell pótolni. A kiképzendőket életkoruk szerint több korcsoportba osztják be, a beosztás az egyes államokban különböző. Nagy általánosságban a 16—17 éven aluli gyermekek „testnevelési előképzésében, az ezen felüli ifjak „katonai előképzésében részesülnek. A két kiképzési fokozaton belül a kiképzés anyaga és célja más és más. A „testnevelési előképzés“ a serdülő gyermeket csak a következő „katonai előképzésére készíti elő, így főleg csak általános testfejlesztő, jellem- és értelemformáló jellege van. Anyaga ennek megfelelően játék, torna, sport, egy kevés katonai zártrendű gyakorlat, továbbá úgynevezett terep- és harcjátékok és erkölcsi oktatás. A „katonai előképzés“ a tényleges katonai szolgálat előiskolája. Anyaga az egyes államokban különböző, de általában sehol sem több, mint az újonckiképzés anyaga. Az oktatás tárgya ebben a fokozatban: az életkornak megfelelő sport, katonai terepsport, katonai zártrendű kiképzés puskával egyenként és egységekben, csatárrá való kiképzés és harckiképzés, éles lögyakorlatok, fegyvertani alapismeretek, szük-

ségszerű kiképzés géppuskával, golyószórával és aknavetővel, kirándulásszerű menetgyakorlatok harcszerű megterheléssel, laktanyai és helyőrségi belszolgálat, gázvédelem, tábori erődítési alapismeretek, térképolvasás és tájékozódás a terepen, hadseregszervezés, a véderőtörvény ismerete, honismeret, hazai történelem, állampolgári jogok és kötelességek ismerete, stb.

A nagy tömeg kiképzése a testnevelési és katonai előképzés egymást követő időszakából áll. Némely államban az egyes kiképzési fokozatok végeztével vizsgát tesznek, a vizsga sikeres letétele a tényleges szolgálatban bizonyos előnyöket, rendszerint a szolgálati idő megrövidítését, előléptetési kedvezményeket, csapattest és fegyvernem választást biztosít a hadköteles számára.

Az alitszi továbbképzésre kiválasztott, megfelelő előképzettséggel rendelkező és rátermett ifjakat rendszerint a katonai előképzés idején, külön tanfolyamokon képezik ki. A különleges kiképzésre az egyes kiképzési fokozatokkal párhuzamosan működő tanfolyamokat szerveznek. Olaszországban minden alakulatban egészségügyi, híradó, géppuskás és golyószórós kiképzés folyik, a tengerpartról származó ifjak tengerész kiképzésben részesülnek (Reparti marinari), a magashegységből kiegészülő alakulatokban az alpesi csapatokhoz képezik ki az ifjakat. Franciaországban 21 különleges szakmában nyernek az ifjak kiképzést, Lengyelországban lovas, tüzér, repülő, tüzérmérő, rádiótávírász, valamint folyam- és tengerhajózási kiképzés folyik.

A háború esetén fegyverbe állítandó milliós tömegek katonai kiképzésének legnehezebb problémája a megfelelő számú és szakképzett vezetők, a tartalékos tisztikar nevelésének kérdése. Különösen nehéz kérdés ez olyan államokban, ahol békében nincs általános védkötelezettség, mint a két angolszász nagyhatalom hadseregében. Hogy ezek az államok háború esetén a fegyverbe állítandó tömeget megfelelő számú vezetővel el tudják látni, egy olyan szervezetről kellett gondoskodniuk, amelynek keretem belül a jövőbeli tartalékos tiszt rendszeres katonai kiképzésben részesül, vezetői tulajdonságokra, felelősségérzetre és kezdeményező szellemre tesz szert. Mivel ezen államokban — mint a világháborúban is történt — mozgósítás esetén a tartalékos tisztek általában magasabb kötelekeket (zászlóalj, tüzérosztály, stb.) vezetnek, mint az általános védkötelezettséggel kiegészülő hadseregek tartalékos tisztjei, az elsajátítandó elméleti és katonai ismeretanyag is bővebb terjedelmű. Ezt a kiképző munkát a főiskolákkal és a főiskolákra előkészítő középiskolák felsőbb osztályaival párhuzamosan működő tartalékos tisztképző intézmények látják el.

Hasonló módon, de más szempontok szerint folyik a felsőbbfokú katonai előképzés azon államokban, ahol általános védkötelezettség van, jelenleg Franciaországban, Lengyelországban, Olaszországban és Oroszországban. Mivel a jelenlegi rövid szolgálati idő kevés arra, hogy a jövőbeli tartalékos tiszt a megfelelő elméleti képzettség mellett a csapatvezetésben is huzamosabb ideig gyakorolhassa magát, ezek az államok is már a főiskolákon kezdik meg a jövőbeli tartalékos tisztek kiképzését. A főiskola végeztével a hallgatókat tartalékos tisztvé vagy tisztjelöltté nevezik ki. Ezek a csapatnál már csak továbbképzésben része-

sülnek és a megfelelő harcászati kötelek harcban való vezetésében gyakorolják magukat.

A testnevelés kultuszának egészségi szempontból a leánygyermek nevelésénél is honvédelmi jelentősége van és ezért ma már igen sok államban rendszeresen folyik a leánygyermek honvédelmi célú testnevelése. Különösen említésre méltó Olaszország, Lengyelország, a balti államok és Oroszország szervezete. A kiképzés kettős irányú: általános testnevelés és katonai szakkiképzés. Ez utóbbi többnyire hazafias erkölcsi oktatásból, katonai egészségügyi ismeretek és gázvédelem oktatásából áll és főcélja az, hogy mozgósítás esetén a mögöttes országrészben a hadbavonultakat nőikkel pótolhassák.

AZ ÁLTALÁNOS VÉDKÖTELEZETTSÉGGEL kiegészülő keret-hadsereget tartó államok elsősorban a tényleges szolgálati idő rövidségének hiányait akarják az ifjúság katonai előképzésével pótolni. A törekvés az, hogy a jövőben az ujonckiképzést lehetőleg már a tényleges szolgálat előtt, az ifjúsági szervezetben elvégezzék és a csapat már kiképzett újoncot kapjon.

Franciaországban minden alkalmas hadköteles katonai kiképzésben részesül és így az ifjúság katonai előképzésének rendkívüli jelentősége van. Az 1870—71. évi háború után kezdődött általános fegyverkezésben jelentős szerep jutott az ifjúság katonai nevelésének: a kiképzés a gombamódra szaporodó polgári torna- és céllövő egyletekben folyt. Billott hadügyminiszter 1881-ben iskolai zászlóaljok (Bataillons scolaires) felállítását rendelte el. 1907-ben az összes tanítóképző-intézetekben, liceumokban és elemi iskolákban kötelezővé tették a céllövés oktatását. Ugyanebben az évben az ifjúság katonai kiképzésével foglalkozó összes egyesületeket egy szövetségbe (Union des Sociétés d'Education Physique et de Preparation au Service Militaire) tömörítették. Ez a szervezet ma is az ifjúság katonai előképzésének a központja. 1908-ban a hadügyminiszter egységes szervezési és szolgálati szabályzatot (Instruction relative á l'organisation et au fonctionnement de préparation et de perfectionnement militaires et á la délivrance du brevet d'aptitude de militaire) adott ki az egyesületek és iskolák számára.

Az egyéves szolgálati időnek 1928-ban történt bevezetése óta rendkívül buzgalommal folyik az ifjúság katonai előképzése. A kiképző munkát a közoktatásügyi minisztérium egyik államtitkára irányítja és minden hadtest, kiegészítési kerület, stb. körzetében egy hivatásos tiszt vezeti az ügyeket. A kiképzést a csendőrség (gardes mobiles) és a hadsereg altisztei, tartalékos tisztek és altisztek, egyesületi vezetők és tornatanárok végzik. A tartalékosok számára a kiképző munkában való részvétel beszámít az évi fegyvergyakorlat idejébe. A kiképzés a gyermek 16. életévében kezdődik és két fokozata van. Az „általános testnevelési fokozatban a nagy tömeget képezik ki, hogy az ujonckiképzés a hadseregben megkönnyíthető legyen. A kiképzés végeztével az ifjú vizgát tesz; az itt nyert bizonyítvány (Brevet d'aptitude physique) előléptetési előnyt és szabad helyőrség választást biztosít. A második, ú. n. „hivatásszerű katonai előképzés“ fokozatban a jövődóbeli tartalékos altiszti sarjadékot képezik ki. Az ezen fokozat vizsgáján nyert bizonyítvány (Brevet d'aptitude speciale) azt az előnyt biztosítja, hogy a hadköteles a tényleges szolgálat 2. hónapja után „caporal“, újabb két hónap után „caporal chef“, majd öt hónap múlva „sergeant“ lesz.

A francia hadvezetőség alap gondolata az, hogy a nemzet egész szellemi vezetőrétegét tartalékos tiszté kell kiképezni. Ezért 1923 óta az összes főiskolákon katonai kiképzés folyik. A kiképzésen való részvétel 20 főiskolán kötelező és 250 főiskolán fakultatív. Azon 20 főiskola-közül, ahol kötelező a részvétel, hat iskolából (Ecole normale superieure; Ecole nationale des eaux et forets; Ecole centrale des arts et manufactures“, Ecole des ponts et chaussées; Ecole nationale des

mines és Ecole nationale des mines Saint-Étienne) a hallgatókat a tanfolyam végeztével azonnal tartalékos alhadnaggyá (nálunk a hadnagyi rendfokozatnak felel meg) nevezik ki és mint ilyenek vonulnak be a tényleges szolgálatra. A többi főiskoláról a hallgatók mint tisztjelöltek kerülnek ki és öt havi csapatszolgálat után lesznek alhadnaggyá ki-nevezve.

Lengyelország anyagi okokból nem tudja a teljes születési korosztályt kiképezni és ezért be kellett vezetniük az ifjúság katonai előképzését. A lengyel ifjúság Galíciában torna- és céllövő-egyletekben nyert katonai kiképzést és ezekből keletkeztek a lengyel légiók, amelyek Pilsudski és Haller vezetésével, mint az osztrák-magyar hadsereg segédcsoportjai a világháborúban is résztvettek. Lengyelországban az évi 350.000 főnyi születési korosztályból évente csak 170.000 fő részesül rendszeres katonai kiképzésben. Hogy az egész évfolyam kiképezhető legyen, a szolgálati időt 18 hónapra szállították le, a fennmaradók pedig 3—5 havi gyorsított kiképzésben részesülnek. Ezért volt szükség az ifjúság katonai előképzésének bevezetésére. A kiképzést a honvédelmi és közoktatásügyi minisztériumokkal egyetértőleg egy központi tanács vezeti, amelynek minden vajdaságban és kerületben szervei vannak. A végrehajtó szolgálatot tényleges tisztiek látják el. Külön alakulatokban folyik az iskolai és külön az iskolákon kívüli ifjúság kiképzése. A kiképzésnek két fokozata van, a második fokozat végén az iskolai ifjúság kéthetes táborozáson vesz részt, az iskolán kívüli ifjúságot pedig egy heti időtartamra laktanyákba beszállásolva, összefüggő kiképzésben részesítik, ennek végeztével az ifjak záróbizonyítványt kapnak. Az egyetemek hallgatóit az „akadémiai légiókban képezik ki. A haditechnikai szolgálati ágak tartalékos tisztikarának pótlására az elektrotechnikusok, vegyészek, stb. számára a főiskolákon kívül haditechnikai tanfolyamokat tartanak. A leánygyermek honvédelmi jellegű kiképzése magánegyesületekben (Sokol, Harcerze, Rodzina wojskowa) folyik.

Olaszországban már 1882 óta törvény szabályozta az ifjúság katonai kiképzését. A kiképzés a háború előtt az iskolákban és magánegyesületekben folyt, ezek a „Federazione gimnastica nazionale italiana“ szövetségbe tömörültek. A szövetségnek 1911 végén már egymilliónál több tagja volt. Az egyetemi ifjúság számára „Legioni volontari studenti italiani“ néven szerveztek katonai alakulatokat. Ezek kiképzése igen magas fokon állott, 1911-ben Milano környékén már kerékpáros csapatok közreműködésével és hídveréssel kombinált nagyszabású harcgyakorlatot is tartottak.

A fasiszta kormány 1926-ban egységesen szabályozta az ifjúság katonai előképzését. Az általános kiképzéssel kiegészülő kerethadsereg mellett a haderő kiegészítő részét képező fasiszta milícia tulajdonképpen a fasiszta forradalom vívmányait van hivatva biztosítani. Az 1926-ban szervezett „Opera Nazionale Balilla“ feladata a milícia személyi pótlását biztosítani, így ebben a szervezetben az olasz ifjúság elitje, a jövődombeli fasiszták, a „jövő vezető osztálya“ (la futura classe dirigente) nyer kiképzést. A kiképzés két korcsoportban, a 8—14 éves Balillák és a 14—18 éves Avanguardisták katonailag szervezett alakulataiban történik. Az 1930. évben „Fasci Giovanili di Combattimento“ néven a 18—21 éves ifjak számára egy harmadik korcsoportot szerveztek, amely már teljesen kiképzett milícia és hadrafogható alakulat.

A felsőfokú katonai előképzés 1933 óta 26 egyetem és főiskola hallgatói számára kötelező. A kiképzést a hadügyminisztérium irányítja és tényleges tisztiek végzik. A végzett hallgatókat három havi csapat-szolgálat után tartalékos alhadnaggyá nevezik ki.

Mivel Olaszországban anyagi okokból a tényleges szolgálat idejét 12—18 hónapra szállították le, 1930-ban be kellett vezetni az összes születési korosztályok kötelező katonai előképzését. A kiképzést a Balilla alakulatokhoz hasonló módon, de azoktól elkülönítve, a fasiszta milícia végzi.

A leánygyermek honvédelmi célú előképzését a Balilla szervezet látja el.

A KÉT ANGOLSZÁSZ NAGYHATALOM védőrendszere az európai államok rendszerétől eltérőleg békében ma is az önkéntes jelentkezésen alapszik. A toborzott állandó hadseregek mellett azon-

ban mindkét állam igyekszik minél több állampolgárt katonává kiképezni, hogy — mint a világháborúban is történt — egy háborús bonyodalom esetén egy nagylétszámú néphadsereget is felállíthassanak. Az ifjúság katonai előképzésének ezen államokban az a legfőbb célja, hogy a háború esetén felállítandó néphadsereg személyi pótlását szolgálta.

Az Északamerikai Egyesült Államok haderejét békében egy állandó jellegű zsoldos kiegészítésű hadsereg (Regular Army) mellett egy önként jelentkezőkből kiegészülő *milícia* (nemzeti gárda) képezi. Az állam többi férfilakosságát békében „szervezett tartalék” néven tartják nyilván. Az Unió kedvező földrajzi helyzete lehetővé teszi, hogy háború esetén — mint az a világháborúban is történt, — a beavatkozás időpontját kivárva, a rendelkezésre álló férfilakosságot kiképezzék és felszereljék. Ilyen módon egy kb. 18 millió főből álló hadsereget tudnak felállítani, a világháború alatt az öt millió jelentkezőből négy milliót képeztek ki katonai szolgálatra. Míg a háború alatt a nagy tömeget képező legénységet megfelelően ki lehet képezni, addig ilyen rövid idő alatt a tisztek, altisztek és a különleges kiképzésű katonák kiképzése nem végezhető el. Erre a célra szervezte a hadügyi kormány az ifjúsági katonai kiképző alakulatokat. A zsoldos állandó hadsereg mellett ezek az alakulatok képezik a véderő gerincét, ezért a hadvezetőség igen bőséges felszereléssel látja el azokat, a kiképzéshez a legjobb hivatásos tiszteket bocsátja rendelkezésre és így a kiképzés foka még európai szemmel is jónak mondható.

Az Unióban kétféle ifjúsági katonai kiképző szervezet működik: a főiskolákkal és egyetemekkel párhuzamosan működő tisztképző tanfolyamok (Reserve Officers Training Corps) és az alsóbb vezetőket és különleges kiképzésű katonákat nevelő polgári kiképző táborok (Citizens Military Training Camp).

A tartalékos tisztképző tanfolyamok alapját 1862-ben Lincoln Ábrahám vetette meg, mai szervezetét az 1916. és 1920. évi véderőtörvény (Defense Act) szabályozza. A kiképzésen való részvétel 115 főiskolán kötelező, ezek hallgatói állandóan egyenruhát hordanak és az államtól fizetést kapnak, a többi kb. 200 főiskolán a részvétel fakultatív. A kiképzést az állandó hadsereg keretéből beosztott „Military Department” látja el. A hallgatók egy 2 éves „Junior Division”-t és egy négy évfolyamból álló „Senior Division”-t alkotnak, az alsóbb parancsnoki helyeket a hallgatókból kinevezett „Cadet Corporal”-ok és „Cadet Officer”-ek töltik be. A „Junior Division” hallgatói csak ujonckiképzésben részesülnek, ennek végeztével a „Senior Division”-ba kerülnek, ott az első évfolyamban közkatonává, a második évfolyamban alacsonyabb rendfokozatú altiszté, a harmadik évben őrmesterré és a negyedik évben tartalékos tiszté lesznek kiképezve. A végzett hallgatók írásbeli esküvel kötelezik magukat, hogy tíz évig szolgálnak a hadsereg tartalékában.

A polgári katonai kiképző táborokban a kiképzés négy egymást követő, egyenként 30 napos tanfolyamon történik. Az alapkiképző tanfolyamon katonai szakkiképzés nincsen. A második (piros) tanfolyamon az egyes fegyvernemek rendfokozat nélküli katonájává, a harmadik (fém) tanfolyamon altiszté képezik ki az ifjút, a negyedik (kék) tanfolyamon tartalékos tisztjelöltté való kiképzés folyik. Ezen a fokon a résztvevőtől felsőbb iskolai végzettséget kívánnak.

A leánygyermek honvédelmi célú nevelésével az „amerikai szabadságharc leányai” (Daughters of the American Revolution) egyesület foglalkozik. β

A Brit Királyság hadereje békében egy zsoldos kiegészítésű állandó hadseregből és egy önként jelentkezőkből alakult milíciából (territoriális hadsereg) áll. A törvényhozásnak — mint az a háborúban is történt — jogában áll háború esetén a védkötelezettséget általánosan is kiterjeszteni. Az angol imperialista törekvések, a gyarmati hódítások harcos szellemű társadalmat kívánnak. Mivel az országban hiányzott a katonai szellem kifejlődését legjobban biztosító általános védkötelezettség, a hódító és militarista gondolat kifejlesztésének munkája magán-egyesületekre hárult. Ezek az egyesületek ma is működnek és a brit gyarmati politikának ma is kimeríthetetlen emberrezervoárjai. A leg-

idősebb egyesület a „Boys-Brigade“ 1883-ban alakult és 1889-ben egyesült a „Boys Life Brigade“-dal. Jelenleg 90.000 tagja van, vallásos jellegű szervezet, tagjait katonai kiképzésben részesíti, de a hadsereggel nem áll kapcsolatban. Az anglikán egyház vezetése alatt álló „The Church Lad's Brigade“ 1891-ben alakult, jelenleg 60.000 tagja van.

A területiális hadsereggel szerves összeköttetésben működik a „hadapród intézmény“ (Cadet-Corps), amely a területiális hadsereg személyi pótlását szolgálja. A területiális hadsereg minden csapatrészéhez a hadapródi intézmény egy egysége tartozik. A katonailag szervezett intézményben 12—18 éves fiúkat képeznek ki, akik a kiképzés végzetével a területiális hadseregbe kerülnek.

A tartalékos tisztek kiképzése az amerikai rendszerhez hasonló módon a főiskolákon és az egyetemeken szervezett tanfolyamokon folyik. Az intézmény már a háború előtt is működött: az etoni kollégiumnak 5715 kiképzett növendéke vett részt mint tartalékos tiszt a háborúban, a londoni egyetem tanfolyamáról 4016 tiszt harcolt a különböző harctereken. A részvétel egyes főiskolákon kötelező, másutt fakultatív. A hallgatók minden fegyverem szolgálatában kiképzést nyerhetnek. A londoni egyetem tanácsa 1931 óta azon hallgatóinak, akik a katonai kiképzésen résztvettek, külön oklevelet ad. A londoni egyetemen a vezérkari szolgálatból is folyik az oktatás, az oxfordi és cambridge-i főiskolákon repülőképzés is folyik.

A MILICJELLEGŰ ÁLTALÁNOS VÉDKÖTELEZETTSÉGGEL kiegészülő hadsereget tartó államok közül a svájci ifjúság katonai előképzésével még érdemes foglalkozni, egyrészt mert a legeredetibb és legidősebb ilyen intézménnyel ismerkedhetünk meg, másrészt azért, mert abból főleg a kis nemzetek számára igen hasznos tanulságok szűrhetők le és kitűnő példát nyújt arra, hogyan lehet a honvédelem kérdését aránylag kevés anyagi költséggel megoldani, ha az anyagiakat a nemzet erkölcsi ereje és a magas fokon álló honvédelmi akarat pótolja.

A svájci milicjellegű védőrendszer és az azzal párhuzamosan működő — az ifjúság katonai nevelését is végző — magánegyesületekben folyó katonai kiképzőrendszer történelmi fejlődés eredménye. Már a XV. században voltak lövészegyesületeik és az „Alplerfest“ nevű, cél-lövőversenyyel és birkózással egybekötött népiünnepélyeik, amelyekre a lakosság egész éven át készült, a fegyveres gondolat ébrentartói voltak.

A világháború előtt az ifjúságot két szervezetben készítették elő a katonai szolgálatra. A XVIII. században keletkezett „hadapród intézményi-ben (Kadettenwesens) középiskolai hallgatókat képeztek tartalékos tiszté a milícia számára. A másik szervezet alapját 1874-ben Welti szövetségi tanácsos vetette meg, ennek mai szervezetét az 1910-ben hozott törvény szabályozza és a kiképzésben való részvételt a háború után általánosan kötelezővé tették. A kiképzés a „Schweizerischer Schützenverein“ kebelébe tartozó lövész- és tomaegyesületekben folyik. A kiképzés a 15. életévben kezdődik és két fokozata van. Az első fokozat, a „testnevelési előképzés“ egy évig tart. Anyaga testnevelés, sport, erkölcsi és állampolgári ismeretek oktatása, sífutás. A második fokozat, a „katonai előképzés“ a 16. és 20. életév között végzendő el; két egymást követő, évente 60 kiképzési órából álló tanfolyamból áll. Anyaga a testnevelésen kívül éleslövészet, harc kiképzés és sífutás. Az altiszti kiképzésre kiszemelt ifjakat külön tanfolyamon nevelik. A két fokozaton kívül minden ifjúnak még egy háromhónapos lövésztanfolyamot is el kell végezni. 1874 óta a tényleges katonai szolgálat előtt minden svájci állampolgárnak egy elméleti és egy gyakorlati újoncvizsgát kell tennie. Ha az újonc a vizsgán nem felelt meg, az illetékes kantont a továbbtanításra kötelezik. Mivel a vizsga elméleti része olvasásból, írásból, fogalmazásból, számolásból, valamint az állampolgári jogok és kötelesek ismeretéből áll, a vizsgának igen nagy nemzeti jelentősége van.